

7 / 16722
6.k.48

T.C.
BAŞBAKANLIK
Hazine Müsteşarlığı

Sayı: B.02.1.HZN.0.13.05.02-610/
Konu: Soru Önergesi

04.02.11 06540

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: 23.11.2010 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-26675 sayılı yazınız.

İlgi yazı ile, Edirne Milletvekili Sayın Bilgin PAÇARIZ tarafından tevcih edilen 7/16722 sayılı soru önergesine ilişkin olarak Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan cevap metni ekte yer almaktadır.

Bilgileri ile gereğini arz ederim.

Ali BABACAN
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

EKLER:

1- Yazı (6 Sayfa)

DAĞITIM:

Bilgi: Başbakanlığa

EDİRNE MİLLETVEKİLİ SN. BİLGİN PAÇARIZ'IN
DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI SAYIN ALİ BABACAN'A
TEVCİH ETTİĞİ 7/16722 ESAS NUMARALI SORU ÖNERGESİ İLE İLGİLİ OLARAK
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI TARAFINDAN HAZIRLANAN CEVAP METNİ

SORU 1: Ülkemizin borçlanma konusundaki yaklaşımı nedir? Yukarıda saydığım yaklaşımlar ile örtüşmekte midir?

CEVAP 1: Devletin iç ve dış borçlanmasına ilişkin usul ve esaslar 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun ile düzenlenmiştir. Nitekim, 4749 sayılı kanunun 5. maddesinde borçlanma limiti, ilgili yıl bütçe kanununda belirtilen başlangıç ödenekleri toplamı ile tahmin edilen gelirler arasındaki fark kadar belirlenmiştir. Bu kapsamda, borçlanmanın temel amacı kamunun finansman ihtiyacını karşılamaya yöneliktir. Buna ilaveten, borç ve risk yönetiminin koordinasyonu ve yürütülmesine ilişkin esas ve usullerin düzenlendiği 1 Eylül 2002 tarih ve 24863 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan yönetmelikte kamu borç ve risk yönetiminin yürütülmesine ilişkin ilkeler ortaya konulmuştur. Buna göre,

- Makroekonomik dengeleri gözeterek para ve maliye politikaları ile uyumlu, sürdürülebilir, saydam ve hesap verilebilir bir borçlanma politikası izlenmesi,
- Finansman ihtiyaçlarının, iç ve dış piyasa koşulları ve maliyet unsurları göz önüne alınarak belirlenen risk düzeyi çerçevesinde, orta ve uzun vadede mümkün olan en düşük maliyetle karşılanması amaçlanmaktadır.

SORU 2: 2003 yılından bu yana yıllar itibarıyla Brüt ve Net İç Borç (Kamu-Özel) miktarları nedir?

CEVAP 2: Bilindiği üzere "Kamu Net Borç Stoku" üçer aylık dönemler itibarıyla Hazine Müsteşarlığı internet sitesinde <http://www.hazine.gov.tr/irj/portal/anonymous/KamuNetBorcStoku> adresinde kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Kamu net borç stoku metodolojisi kamu sektörünün (Merkezi Yönetim, Sosyal Güvenlik Kuruluşları, Bütçe Dışı Fonlar, Yerel Yönetimler ve KİT'ler) iç ve dış borç yükümlülüğü toplamından kamu sektörünün elinde bulundurduğu finansal varlıkların düşülmesi ve böylece bir netleştirme işlemi yapılmasına dayanmaktadır. Bu çerçevede, aşağıda yer alan tabloda toplam kamu brüt ve net borç stoku ile brüt ve net iç borç stoku

gösterilmektedir. Öte yandan, Hazine Müsteşarlığı bünyesinde özel sektörün brüt ve net iç borç miktarlarına ilişkin bir bilgi bulunmamaktadır.

Brüt ve Net İç Borç Miktarı

Milyon TL	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 Ç1	2010 Ç2
Toplam Kamu Borç Stoku (Brüt)	297.300	332.622	351.289	365.842	355.474	408.209	465.613	475.518	479.583
Toplam Kamu Net Borç Stoku	250.584	274.179	270.244	258.153	248.396	267.970	309.809	315.284	312.950
İç Borç Stoku (Brüt)	201.722	234.677	259.757	268.237	273.217	295.765	347.301	355.530	357.175
Net İç Borç Stoku	172.269	199.282	228.192	227.685	237.116	248.361	283.994	288.251	292.466

SORU 3: 2003 yılından bu yana yıllar itibarıyla Dış Borç (Kamu-Özel) miktarları ne kadardır?

CEVAP 3: Türkiye brüt dış borç stokunun 2003 -2010 yılları arasındaki seyrine ilişkin özet tablo aşağıda yer almakta olup daha detaylı verilere <http://www.hazine.gov.tr/irj/portal/anonymous/DisBorcIstatistikleri> adresinden ulaşılabilmektedir.

Dış Borç (Kamu-Özel) Miktarı

(Milyon \$)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 Q1	2010 Q2
TOPLAM DIŞ BORÇ STOKU	144.103	160.984	169.908	207.842	249.573	277.125	268.313	266.794	266.339
KAMU SEKTÖRÜ	70.844	75.668	70.411	71.587	73.524	78.285	83.452	84.920	84.770
Kısa Vade	1.341	1.840	2.133	1.750	2.163	3.248	3.598	4.697	5.669
Uzun Vade	69.503	73.828	68.278	69.837	71.361	75.037	79.854	80.223	79.101
TCMB	24.373	21.410	15.425	15.678	15.801	14.066	13.305	12.545	11.384
Kısa Vade	2.860	3.287	2.763	2.563	2.282	1.874	1.776	1.669	1.511
Uzun Vade	21.513	18.123	12.662	13.115	13.519	12.192	11.529	10.876	9.873
ÖZEL SEKTÖR*	48.886	63.906	84.071	120.577	160.247	184.774	171.555	169.329	170.186
Kısa Vade	18.812	27.078	33.387	38.310	38.690	45.326	44.032	47.993	54.784
Uzun Vade	30.074	36.828	50.684	82.267	121.557	139.448	127.523	121.336	115.402
DIŞ BORÇ STOKU GSYİH'YA ORANI (%)									
Toplam	47,3	41,2	35,3	39,5	38,5	37,4	43,5		
Kısa Vade	7,5	8,2	8,0	8,1	6,6	6,8	8,0		
Uzun Vade	39,7	33,0	27,3	31,4	31,8	30,6	35,5		
Kamu Sektörü	23,2	19,4	14,6	13,6	11,3	10,6	13,5		
TCMB	8,0	5,5	3,2	3,0	2,4	1,9	2,2		
Özel Sektör	16,0	16,4	17,5	22,9	24,7	24,9	27,8		
GSYİH	304.901	390.387	481.497	526.429	648.754	741.754	616.753		

(*) TCMB tarafından izlenmektedir.

SORU 4: 2003 yılından bu yana yıllar itibarıyla özel sektör ve kamu sektörü yatırımları ne kadardır?

CEVAP 4:

Toplam Kamu ve Özel Sektör Yatırımları

(Milyon TL)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 Ocak-Eylül
Kamu Sektörü	15.361	16.339	21.410	25.746	28.675	36.725	34.782	26.737
Özel Sektör	62.005	97.377	115.065	143.299	151.924	152.369	125.893	120.394

Kaynak: TÜİK

SORU 5: 2003 yılından bu yana yıllar itibariyle Cari Açık ve Dış Ticaret Açığı rakamları nedir?

CEVAP 5:

Cari İşlemler Hesabı ve Dış Ticaret Dengesi

(Milyon Dolar)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 Ocak-Kasım
Cari İşlemler Hesabı	-7.515	-14.434	-22.198	-32.193	-38.311	-41.946	-14.297	-41.630
Dış Ticaret Dengesi	-13.489	-22.736	-33.080	-41.057	-46.795	-53.021	-24.894	-48.984

Kaynak: TCMB

SORU 6: Ülkemize giren ve nasıl girdiği tespit edilemeyen (sıcak para olarak kabul edilen) döviz hareketlerini gösteren bir kalem olan “Net Hata ve Noksan” kaleminin 2003 yılından itibaren yıllar itibariyle gösterdiği değerler nedir?

CEVAP 6:

Net Hata Noksan Miktarı

(Milyon Dolar)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 Ocak-Kasım
Net Hata Noksan	4.450	1.071	2.738	129	1.619	5.641	4.548	3.530

Kaynak: TCMB

SORU 7: Yukarıdaki sorulara verdiğiniz cevaplar sonrasında, genel olarak, gerçekçi bir yaklaşımla olumlu ve olumsuz yönleriyle Türkiye Ekonomisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

CEVAP 7: 2009 yılında Türkiye ekonomisi küresel kriz nedeniyle iç ve dış piyasalarda talebin zayıfladığı, bekleyişlerin olumsuz seyrettiği bir süreçten geçmiştir. Ancak uygulanan başarılı politikalar ve hayata geçirilen yapısal reformlar sayesinde son derece güçlü hale gelen

ekonomimiz, krizden sınırlı düzeyde etkilenmiş ve Türkiye krizden sonra en hızlı toparlanan ülkelerden birisi olmuştur. 2009 yılı son çeyreğinde başlayan ekonomik büyüme eğilimi, 2010 yılının üç çeyreği boyunca da güçlü bir şekilde devam etmiştir. Nitekim, 2010 yılı ilk dokuz ayında Türkiye ekonomisi yüzde 8,9 gibi yüksek bir oranda büyümüştür.

Türkiye, Dünyada ciddi istihdam kayıplarının yaşandığı 2009 yılında, hayata geçirdiği önlemler ve aktif işgücü programları sayesinde istihdam artışı sağlamış ve ekonomik toparlanmaya da paralel olarak 2009 yılının ikinci çeyreğinden itibaren işsizlik düşüş eğilimine girmiştir. Nitekim 2010 yılı ilk on aylık dönemde işsizlik oranı geçen yılın aynı dönemine göre hızla gerilemiş ve Ekim ayında kriz öncesi seviyesine yaklaşarak yüzde 11,2 seviyesinde gerçekleşmiştir. Önümüzdeki dönemde de bu eğilimin ekonomik büyümeye paralel olarak devam etmesi beklenmektedir.

Öte yandan, 2010 yılı başında bazı geçici faktörlere bağlı olarak artan enflasyon, takip eden dönemde bu etkilerin ortadan kalkmasıyla tekrar gerileme eğilimine girmiş ve 2010 yılı Aralık ayı itibarıyla yıllık bazda yüzde 6,4 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Kriz öncesinde yüzde 5,7 seviyesine ulaşan cari işlemler açığının milli gelire oranı, 2009 yılında yüzde 2,3 seviyesine gerilemiştir. 2010 yılının ilk aylarından itibaren cari işlemler açığı tekrar yükselme eğilimi göstermiştir. Bu gelişmede, temel ticaret pazarımız olan AB ülkelerindeki sorunlar nedeniyle ihracatın yavaş seyretmesi, buna karşın iç talepteki canlılık nedeniyle ithalatın yüksek oranda artmasıyla dış ticaret açığının artmasının yanı sıra uluslararası mal ve enerji fiyatlarındaki artış da etkili olmuştur. Ancak, bu dönemde cari işlemler açığının finansmanında herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır. Nitekim, sermaye girişleri 2009 yılının Mayıs ayından itibaren mevduat ve portföy yatırımları ağırlıklı olmak üzere artarak sürmüştür.

Türkiye'nin hem krizden daha az etkilenmesinde hem de önümüzdeki döneme ilişkin görünümünün çok daha olumlu olmasında belirleyici olan önemli faktörlerden birisi de kamu maliyesindeki sağlam yapı olmuştur. Kamu maliyesinde son yıllarda uygulanan disiplinli politikalar sayesinde yaratılan politika esnekliği ve mali alan küresel krizin olumsuz etkilerini azaltacak ve ekonomik aktivitedeki yavaşlamayı asgari düzeye indirgeyecek maliye politikası tedbirlerinin alınmasını sağlamıştır. Kriz döneminde alınan tedbirlerin kararlılıkla uygulanması ve ekonominin öngörülenden daha erken ve güçlü bir biçimde toparlanmasının katkısıyla, AB tanımlı borç stokunun GSYH'ye oranının 2009 yılındaki 45,5 seviyesinden, 2010 yılında yüzde 42,3 seviyesine gerilemesi beklenmektedir. Türkiye Avrupa'da en düşük borç stoku milli gelir oranına sahip ülkeler arasında yer almaktadır. Ülkemizde uzun yıllardır

kararlılıkla yürütölmekte olan para, maliye ve borç yönetimi politikaları neticesinde elde edilen kazanımlar, küresel krizin borç dinamikleri üzerindeki etkisini sınırlandırmıştır. Merkezi yönetim faiz harcamalarının GSYH'ye oranı 2001 yılında yüzde 17,1 iken, 2010 yılında yüzde 4,5 olacağı tahmin edilmektedir. Benzer şekilde 2001 yılında faiz harcamalarının vergi gelirlerine oranı yüzde 93,7 iken, 2010 yılında bu oran yüzde 22,9 olarak gerçekleşmiştir.

İzlenen doğru politikalar ve basiretli borç yönetimi sayesinde pek çok OECD ülkesinde iç borçlanma ihalelerinde talep yetersizliği yaşandığı ve risk primlerinin yükseldiğı bir dönemde, Türkiye'de iç borçlanma maliyetleri 2010 yılında tarihsel düşük seviyelere gerilemiş ve iskontolu TL borçlanma maliyeti yüzde 8,1 oranında gerçekleşmiştir. 2010 yılında ayrıca iç piyasada ihale yoluyla ilk defa TL cinsinden 10 yıl vadeli sabit faizli ve enflasyona endeksli senet ihracı gerçekleştirilmiş ve iç borçlanma vadesi yıl sonu itibarıyla 43,7 aya yükselmiştir. Benzer olumlu gelişmeler dış borçlanma alanında da yaşanmaktadır. Ülkemize duyulan güven ve yatırımcıların güçlü talebi dikkate alınarak yapılan başarılı yurt dışı tahvil ihraçlarıyla 2010 yılında 6,7 milyar ABD doları tutarında borçlanma gerçekleştirilmiştir. 2010 yılında dış borçlanma maliyetleri de tarihi düşük seviyelere gerilemiştir.

Diğer yandan, Türk Bankacılık sektörünün güçlü sermaye yapısı, düşük kredi, kur ve likidite riski, küresel kriz karşısında ülkemizin dayanıklılığını artırmıştır. Birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülke bankalarının sermaye yapıları küresel krizin etkisiyle bozulmuş, birçok banka iflas etmiş veya kamunun desteğıyle ayakta durabilmişlerdir. Ancak, küresel olumsuzluklara rağmen ülkemizde bankacılık sektörü herhangi bir devlet yardımı almadan güçlü sermaye yapısını devam ettirmiştir. Ülkelerin bankacılık sistemlerindeki sermaye yeterlilik oranı sıralamasında, Türkiye yüzde 19-20 seviyelerinde seyreden sermaye yeterliliğı ile ilk sıralarda yer almaktadır. Diğer yandan, bankacılık sektörünün verdiği krediler hızlı büyümekte, karlılığı artmakta ve bankacılık sektörümüzün döviz ve kur riski bulunmamaktadır.

Türkiye ekonomisinde sağlanan bu güçlü performans uluslararası alanda da etkisini göstermeye başlamıştır. IMF, OECD ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlar son dönemde açıkladıkları ekonomik raporlarda Türkiye ekonomisinin makroekonomik göstergelerine ilişkin beklentilerini yukarı yönlü revize etmişlerdir. Diğer yandan, kredi derecelendirme kuruluşları da ekonomimizin küresel krize karşı gösterdiği dayanıklılık karşısında ülkemizin kredi notunu geçtiğimiz dönemde birbiri ardına artırmışlardır. Takip

edilen sağlam ekonomi politikaları sonucunda ‘yatırım yapılabilir kredi notu’ seviyesine de yakın zamanda ulaşılması beklenmektedir. Bu gelişmeler ÷lkemize ilişkin güvenin tesisine ve beklentilerin olumlu yönde gelişmesine önemli katkı sağlamıştır. Avrupa ekonomilerinde yaşanan sorunlara bağılı olarak küresel gör÷n÷me ilişkin bazı belirsizlikler bulunmakla birlikte uygulamakta olduğumuz politikalar sayesinde gerçekleşen ekonomik toparlanmaya paralel olarak ekonomimizin olumlu performansını önümüzdeki dönemde de sürdüreceğini öngörmekteyiz.